

مehوش قائدی
M_Ghaedi2005@yahoo.com
سید علیرضا موسوی
Ali_Mosavi75@yahoo.com
علیرضا انوری

تصویر محصول و باورهای مصرف کننده

چکیده

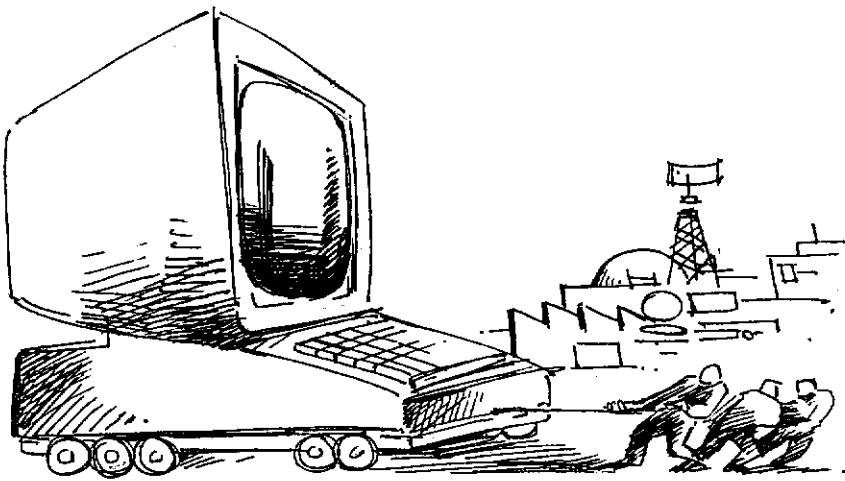
برخی از مفاهیم اصولی ما را باری می دهند تا بتوانیم فرایند ارزیابی مصرف کننده را توجیه کنیم. از نظر یک مصرف کننده، محصول دارای مجموعه ای از ویژگیهای است. مصرف کنندگان در مورد ویژگیها و آنچه که مورد توجه قرار می دهند، متفاوت اند و بیشتر به ویژگیهایی توجه می کنند که به نیازهای خاص آنها مربوط است. مصرف کننده، با توجه به خواستها و نیازهای منحصر به فرد خود، برای ویژگیهای مختلف یک محصول اهمیتی ای متفاوتی قائل است. مجموعه باورهایی که افراد در مورد یک محصول با نام و نشان تجاری خاص دارند تصویر محصول نامیده می شود. (کاتلروآرمسترانگ، ۱۳۸۳، ۲۲۸) نگرش و باور، به نوعی خود، بر رفتار خریدار اثر می گذارند. نگرش جنبه توصیفی دارد که به صورت نسبی، شیوه ارزشیابی، احساس و تعامل فرد نسبت به یک موضوع یا یک عقیده را مشخص می سازد. تصویر نام و نشان تجاری (تصویر محصول) با نام و نشان تجاری متفاوت است. در واقع نام و نشان تجاری عبارت است از نام، عبارت، اصطلاح، علامت، نشان، نماد، طرح، یا ترکیبی از اینها که به منظور شناساندن محصولات و خدمات فروشندها یا گروهی از فروشندها و متمایز ساختن آنها از محصولات شرکتهای رقیب استفاده می شوند. (کاتلر، ۱۳۹۰-۱۴۰۰، ۱۳۸۳).

تحت عنوان رازهای تبلیغات مدعی است که مفهوم تصویر نام تجاری را در سال ۱۹۵۳ به عرصه افکار عمومی معرفی کرده است. وی همچنین اظهار می دارد که این مفهوم، اولین بار در سال ۱۹۳۳ توسط کلود هاپکینز مطرح شده است. تحقیقات نشان می دهد که تفاوت های درنظر نویسندها در مورد جنبه های تصویر محصول وجود دارد. این تفاوتها شامل: (۱) نامهایی که برای این پدیده آورده شده است. (۲) یک تعریف رسمی که پیشنهاد شده است. (۳) اجزاء تصویر محصول. (۴) ابزار اندازه گیری آن. (۵) ابعاد، منشاء، خلق، و کاربرد ماهرانه آن. رینولد و گوتمن، (۱۹۸۴) معتقدند که افرادی که تصویر محصول را به عنوان

آنها نظر، عقیده و نگرش دارند. ویژگیها، محصولات یا مختصات یک پدیده و پیامدهای مشتبی که پدیده ها برای مصرف کننده به همراه می آورد، هستند. در هر حال امکان دارد که باورهای مصرف کننده نسبت به ویژگیهای یک محصول با واقعیت منطبق باشد.

مروری بر مفاهیم تصویر محصول اولین بار گاردنر و لیوی در سال ۱۹۵۵ مفهوم تصویر محصول را در مقاله خودشان مطرح کردند. آنها معتقد بودند که محصولات دارای ماهیت مختلف از جمله فیزیولوژیک و اجتماعی هستند. از زمان معرفی رسمی آن تا کنون، مفهوم تصویر محصول در تحقیقات مربوط به رفتار خریدار (مصرف کننده) مورد استفاده قرار گرفته است. تصویر محصول می تواند یک مفهوم حیاتی برای مدیران بازاریابی باشد. دیوید آگلیوی در کتاب خود

مقدمه برای شناسایی و شناخت مفهوم تصویر محصول (brand image) ابتدا می بایست نگرش و باور مشتری مورد بررسی قرار گیرد. نگرش و باور فرد از طریق عمل یادگیری حاصل می شود. افراد در مورد مذهب، سیاست، لباس، موسیقی، غذا و تقریباً درباره هر چیزی، نگرش خاص دارند. انسان برای نوع نگرش خود دارای یک الگو می شود و تغییر چنین الگوهایی مستلزم تعدیلاتی است که به زحمت می توان از عهده آنها برآمد. (کاتلروآرمسترانگ، ۱۳۸۳-۲۲۱) باورهای مصرف کننده نتیجه یادگیری شناختی است. این باورها نمایانگر شناخت و استنباط هایی که یک مصرف کننده در مورد پدیده ها، ویژگیهای آنها و منافع حاصل از آن ها دارد، هستند. پدیده ها در اینجا عبارت اند از محصولات، مردم، شرکتها و چیزهایی که مردم نسبت به

مهمتر ذات خود محصول. هر تبلیغی باید به عنوان سهمی از تصویر نام تجاری انگاشته شود. به تعبیر دیگر تبلیغات باید مستمرا همان تصویر را به نمایش بگذارد. (اگلوبی ، ۲۰، ۱۳۸۲)

راجاکوپال (۲۰۰۲) تحقیقی تحت عنوان تاثیر گستره مارک و نشان تجاری بر روی دیدگاه مشتری انجام داد. وی نشان داد که برخی از محصولات دارای مارک و نشان تجاری موفق هستند، زیرا مردم آنها را به محصولات معمولی ترجیح می دهند. علاوه بر عوامل روانشناسی، مارکهای تجاری می توانند به مصرف کنندگان راه و روش انتخاب مناسب را نشان دهند. مارکهای تجاری می توانند از طریق هدایت مشتريان به سمت اطلاعات، افکار و عقاید آنان را تحت تاثیر قرار دهند. مارکهای تجاری فقط اسمی، واژه ها و عبارات، علامتها، طرحها یا ترکیباتی از اینها نیستند. گرچه این درست است که بگوییم این چیزها می توانند برخی تولیدات شرکتها را از بقیه متفاوت سازند. علاوه بر اینها عنصر سازنده دیگری که یک مارک تجاری موفق را به وجود می آورد، شخصیت است.

در مورد مارک های خانوادگی مقوله های مربوط به گسترش مارک ها اغلب بر اساس ویژگی های مشترک، انتخاب می شوند. گسترش مارک یا توسعه یک مارک تجاری موفق، از یک بازار خانگی اولیه گرفته تا یک خط تولید خاص یا مشخص، مستلزم استفاده از طرحی است که هویت و یگانگی

محصول و یادداں رنگ و بویی به آن است تا مردم را جذب کند. مصرف کنندگان باید تصویر روشی درباره خصوصیات محصول در ذهن خود داشته باشند. این خصوصیات می تواند شامل: کیفیت، سرعت، قیمت پایین، قیمت بالا و تنوع باشد. تصویر، در واقع، ترکیب کلی از همه آن چیزهایی است که مصرف کنندگان فکر می کنند درباره شرکت و محصول شما می دانند. این تصاویر می توانند از طریق راههای زیر به ذهن وارد شوند.

- ۱- از طریق تبلیغات.
- ۲- از طریق تجربه محصول.
- ۳- از طریق عکس العملهای مردم، پس از استفاده از آن محصولات.
- ۴- از طریق آنچه درباره آن شرکتها خوانده و شنیده ایم.
- ۵- از طریق رقبای آنها.

صرف کننده، با توجه به خواستها و نیازهای منحصر به فرد خود، برای ویژگی های مختلف یک محصول اهمیت های متفاوتی قائل است. مجموعه باورهایی که افراد در مورد یک محصول با نام و نشان تجاری خاص دارند، تصویر یک نام و نشان تجاری یا محصول نامیده می شود. (کاتلروآرمسترانگ)

تصویر یعنی شخصیت، محصولات، مثل افراد، دارای شخصیت اند و این شخصیت می تواند آن محصول را در بازار ثبت و یا آن را حذف کند. شخصیت یک محصول ملغمه ای است از بسیاری چیزها مانند: نام محصول، بسته بندی، قیمت، نحوه تبلیغ و از همه

شخصیت در نظر می گیرند، غیر ممکن است که آن را بپذیرند و این به فاکتورهایی فراتر از جنبه فیزیکی محصول بسط داده شده است. دیگران، برعکس، معتقدند که تصویر یک نام تجاری از فاکتورهایی تشکیل شده است که نامربوط به خود محصول است.

جننج (۱۹۷۸) معتقد است که مفهوم محصول شامل دو جزء است، برسی و محاسبه خصایص آن مارک و تصور موقعیتها، کامیابیها و موارد مشابه. این نظریه پرداز به جای استفاده از مسائل کیفی - عملکردی از مفاهیم روانشناسی مصرف کننده و محصول در تجزیه و تحلیل خود استفاده کرده است. وی معتقد است که تصویر کالا با پخش آگهیهای تبلیغاتی و تکرار آن ایجاد و تقویت می شود. فریدمن (۱۹۸۶) به مفاهیم روانشناسی، طبقه بندی حالتها، اولویتها و مزایای ادراکی - شناختی توجه گسترده ای داشت. رینولد و گوتمن (۱۹۸۴) در مورد اجزای تصویر محصول به بحث می پردازند. آنها یک شبکه مشخص را که معنکس کننده ارتباط حافظه با اجزای اصلی تصویر محصول است را ارائه نمودند. لیوی (۱۹۷۸) معتقد است که تصویر محصول از ترکیب واقعیت فیزیکی محصول و باورها شخصیتی و احساسی که در مورد آن به وجود می آید ساخته می شود.

دان دونی و جورج زینخان (۱۹۹۰) طی تحقیقات خود موارد زیر را برای تصویر محصول مطرح کرده اند:

- ۱- تصویر محصول یک فرایند است که توسط مصرف کننده شناسایی می شود.

۲- تصویر محصول یک فرایند گسترده استنباطی و موضوعی است که بر اساس ادراک و تفسیر مصرف کننده شکل می گیرد و از طریق تصورات منطقی و یا احساسی ادامه می یابد.

۳- تصویر محصول یک عامل ذاتی است که در فرایند های فیزیکی، تکنیکی و عملکردی توسط عملیات مناسب بازاریابی شکل می گیرد.

۴- در جایی که تصویر محصول نقش موثری دارد، درک واقعیت و ماهیت های مربوط به آن، مهمتر از خود واقعیت است. هدف بازاریابی، آفریدن یک تصویر از

و یک تصویر، برای مصرف کننده به وسیله فعالیتهای بازاریابی حدس زده می‌شود.
انواع تصویر

بسیاری بر این باورند که تصویر یا شکل، واژه مبهم تعریف شده ای است که به احساسات یا عواطف و یا تأثیرات زیر آستانه حسی مربوط می‌شود. این یکی از همان ترفندهایی است که بازاریابان می‌کوشند، ما را قانع سازند که افرادی غیر قابل توصیف و اسرار آمیزند. ولی ساختن تصویر را شبیه هر چیز دیگری در بازاریابی، نه تنها می‌توان با روش منطقی، راهبری و نظام مند عملی کرد، بلکه دست یازیدن به آن، به این شکل، امری اساسی است برای انجام آن، شما باید به شکل عملی فکر کنید. باید تمامی عناصری را که در ساختن تصاویر دخیل اند مطالعه کنید و سپس با استفاده از آنها تصویری کلی که برای مصرف کنندگان هم جذاب و هم قانع کننده باشد، بسازید. پنج عنصر در تصویر سازی بیشترین اهمیت را دارند که عبارتند از:

۱- تصویر علامت تجاری
رنگ بسته‌ها و شکل بسته‌ها جوهر و هسته یک نام تجاری را شکل می‌دهند. آنها در طی زمان ساخته شده اند و نیاز به تداوم دارند تا در طی زمان ساخته شوند. آنها بانکی تشکیل می‌دهند که هر گاه بخواهید خط تولید را توسعه دهید و یا محصول دیگری روانه بازار کنید، می‌توانید از آن برداشت کنید. تصویر علامت تجاری در طی زمان، متناسب با اشکال، اقدامات و رویدادهایی که معنایی خاص برای مشتریان فعلی یا آتی دارند، شکل می‌گیرد.

۲- تصویر محصول
این تصویر، به ویژگی‌های واقعی محصول بر می‌گردد. به طور خلاصه، تصویر محصول، آن چیزی است که یک محصول یا خدمت قرار است، انجام دهد.

۳- تصویر تداعی کننده
تداعی کننده تلاشی است در جهت اینکه زمینه ای مشترک با مصرف کننده پیدا کنیم و به آنان بگوییم: «ما آنچه را شما دوست دارید، دوست داریم. علاقه‌مند

تصاویر محصول از منابع مختلفی ایجاد می‌شوند. تبلیغات، تجربه مستقیم محصول، عکس العملهای مردم، اطلاعات در مورد شرکت و رقبا از جمله منابع ایجاد تصویر محصول در ذهن مشتری هستند.

اندازه‌گیری تصویر محصول در طول چند دهه گذشته، از ابزار و روش‌های مختلف برای اندازه‌گیری تصویر محصول استفاده شده است. مک‌کلور و رایانز، (۱۹۸۶) فراوانی اجزای تصویر محصول را اندازه‌گیری کردن در روش آنها داده‌ها جمع آوری، کدگذاری، تجزیه و تحلیل شدند. نتایج بدست آمده تفاوت قابل توجهی را در نگرش افراد به تصویر محصول نشان می‌دهد. در واقع آنها ابعاد منحصر به فرد مارک تجاری را اندازه‌گیری کرند. این ابعاد شامل: تصویر مارک تجاری در حالت‌های رقابتی، نقاط ایده‌آل مصرف کننده، تصاویر آگهی‌های تبلیغاتی از مارک تجاری، مشخص و آشکار بودن، واضح و دقیق بودن در برابر زمان و تفاوت‌های شخصیتی بود.

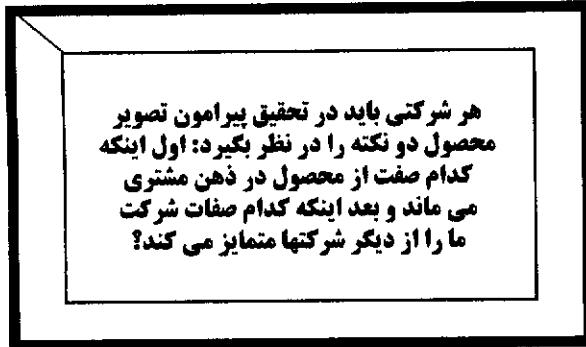
بویوین (۱۹۸۶) سه مرحله روش «پاسخ آزاد» برای تصویر محصول که شامل جمع آوری، کدگذاری و امتیازبندی کلامی آزاد بود را پیشنهاد کرد. بولمر (۱۹۸۴)، بر روی وابستگی خلق تصویر محصول با ماهیت فردی تاکید دارد. او روی این فرض که تصویر، متعلق به مارک تجاری است، تاکید و عنوان کرد که یک تصویر با تکرار، می‌تواند در ذهن مردم زنده بماند و ذهن قادر است که تصویر را خلق کند و این به وسیله تجربه‌های مصرف کننده برانگیخته شده است. وی معتقد بود در جایی که خلق تصویر اهمیت دارد، مصرف کنندگان نقش منفعل خواهند داشت

مارک را، به صورت یک ویژگی مکمل برای آن می‌پندارد که میل و اشتیاق مصرف کننده را به خرید تقویت می‌کند.

تحقیق راجیوباترا (۲۰۰۴) تحت عنوان تأثیر موقعیتی اعتقاد بر تصویر ذهنی محصولات انجام شده است که چگونگی شکل گیری اعتقادات مربوط به تصویر ذهنی را مورد بررسی قرارداده است. به نظر وی تصویر ذهنی مثبت از یک مارک تجاری منجر به افزایش سهم بیشتری از بازار می‌شود که این سهم با توجه به رقبات بین محصولات بسیار مهم است. وی این گونه نتیجه گیری می‌کند که آگهی‌های تبلیغاتی تأثیر زیادی روی موقعیت‌های خرید و مصرف محصولات خواهند داشت، به طور خلاصه خلاصه استفاده از آگهی‌های تبلیغاتی بایستی به گونه‌ای باشد که تصویر ذهنی مصرف کننده را تقویت کند.

ویکتور فلچر (۲۰۰۵) نشان می‌دهد که در بخش مالی شرکت فرض بر این است که تمرکز مصرف کننده روی ویژگی‌های مانند قیمت، کیفیت، دوام و ماندگاری و مصرف مجدد کالاست، در حالی که تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که مصرف کننده، مارک را انتخاب می‌کند. وی همچنین معتقد بود که مارک تأثیر زیادی روی تصویر محصول شرکت خواهد داشت.

راب مکوین (۲۰۰۵) معتقد است که نام تجاری می‌تواند به عنوان نقش موثری را در فرایند بررسی، تشخیص و انتخاب مصرف کننده داشته باشد.

فعال می‌سازد. (ساترلند، ۱۳۸۳، ۲۷۰) قبل از آنکه بتوانید تصویر را در اذهان مردم به وجود آورید، باید بدانید چه افکار و تداعی‌هایی در آنان وجود دارد. در تحقیق پیرامون تصویر، توجه به موارد زیر بسیار مهم است:

- ۱- کدام صفات در ذهن مردم در مراجعته به محصول اهمیت دارد؟
- ۲- کدام صفات، شرکت ما را از دیگر شرکتها متمایز می‌کند؟

اولین گام ایجاد چیز‌هایی است که افراد با یک نام تجاری یا شرکت تداعی می‌کنند. این تداعی‌ها می‌توانند مبهم، نیمه شکل یافته یا حتی کاملاً اشتباه باشند. با این حال، آنها وجود دارند. گام بعدی آن است که معلوم شود سازمان می‌خواهد بر کدامین صفات تصویری ذهنی تأکید کند. وقتی مردم نام بی اج بی رامی شوند، به چه چیز فکر می‌کنند؟

گرچه این پرسش بعضاً کاری پژوهشی است ولی صرفاً نباید سوالات عجیب و غریبی درباره اینکه مردم فکر می‌کنند چه چیزی برای شرکت مورد نظر مهمن است، از آنان کرد. نگرشهای مثبت نظری اعتبار، ثبات، منافع ملی، انسانیت، مراقبت، شهریوند با مستویست گروهی، ضدیت با آلودگی و حساس به محیط زیست جملگی در زمرة صفاتی هستند که شرکت می‌تواند تصویر خود را بر پایه آنها بسازد. زمانی که سازمان در مورد تصویری که می‌خواهد از خود منتقل کند به تصویر مشخص می‌رسد و تأیید می‌کند که بر پایه این تصویر می‌تواند خود را عرضه کند، باید در پی آن،

همان علاقه شماست و ضمناً، من کالایی دارم که ممکن است شما به آن علاقه‌مند باشید.» این، بخش مهمی از مجموعه دلایلی است که به مصرف کنندگان برای خرید محصولات ارائه می‌دهید. گرچه این گونه تداعی‌ها همیشه بلافاصله آشکار نمی‌شوند، اما تصویر تداعی کننده، نظری دیگر عناصر بازاریابی، باید مد نظر گرفته شود و زمینه تدوین راهبرد قرار گیرد. درست نیست از چیزی حمایت مالی شود که با راهبرد کلی نام تجاری همخوانی نداشته باشد.

۴- تصویر استفاده کننده

تصویر استفاده کننده درباره آن است که کدام دسته از مردم، محصول شما را دوست دارند و از آن استفاده می‌کنند. در اینجا، هدف این است که مصرف کنندگان و ادار شوند تبلیغات را بینند و بگویند: «بله، کسانی که در آن آگهی‌های تلویزیونی یا تبلیغات چاپی هستند، شبیه من هستند. من آنها را دوست دارم و کسانی که من آنها را دوست دارم، شبیه خودم هستند. اگر آنان از آن محصول یا خدمت استفاده می‌کنند، پس این تصدیق و تأییدی است که من نیز باید از آن استفاده کنم.» به همین دلیل است که تبلیغات مربوط به ویتامین‌های قوی و مواد غذایی مکمل، افراد مسنی را نشان می‌دهند که در حال شنا، قایقرانی و شادمانی هستند.

۵- تصویر استفاده

محصول چگونه است و چگونه مصرف می‌شود؟ در یک کافه سرپایی؟ در یک خانه؟ در یک رستوران؟ آیا توسط کسب و کار کنندگان مصرف می‌شود؟ آیا من می‌توانم چگونه استفاده می‌شود؟ آیا من می‌توانم مصارف دیگری برای آن پیشنهاد کنم؟ بسته به مخاطب، تنوع فوق العاده‌ای در «تصویر استفاده» وجود دارد. تصاویر مختلف، در مکانهای مختلف عمل می‌کنند. بنابراین، نمی‌توان «تصویر استفاده» واحدی یافت که به همه جا مربوط شود. ترکیب مناسب این عناصر تصویری، همانی است که عملاً تصویر یک نام تجاری را می‌آفریند. در فراگرد تبلیغات، باید هر یک از ضعفها و قوتهای یکایک عناصر تصویری، برای

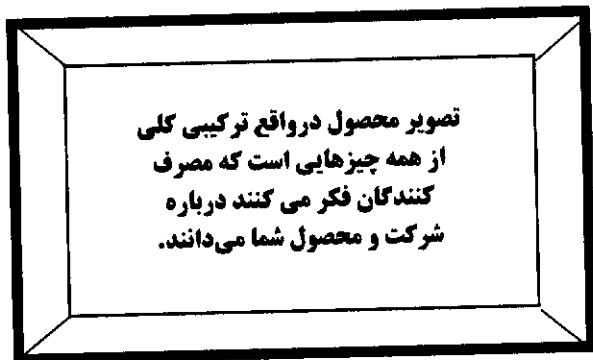
می خرد ، خوب می داند که هر گاه این محصول را بخرد، آنها دارای ویژگی، مزایا و کیفیت مشخصی خواهند بود . همچنین نام و نشان تجاری مبنایی می شود که می توان بر اساس آن درباره ویژگیهای خاص یک محصول صحبت کرد . نام و نشان تجاری شرکت فروشنده باعث می شود که ویژگیهای منحصر به فرد محصول ، از نظر قانونی مصون و محفوظ بماند ، چون در غیر این صورت شرکتها رقیب نسخه دومی از آن به بازار عرضه خواهند کرد . گذشته از این، نام و نشان تجاری به شرکت فروشنده این امکان را می دهد که بازارها را تقسیم بندی کند . □

منابع

- ۱- اکلیلی ، دیرید ، رازهای تبلیغات ، ترجمه کورش حمیدی و علی فروزفر ، تهران ، انتشارات مبلغان ، ۱۳۸۲ ،
- ۲- تراووت ، جک ، تمايز يا ثابودي ، ترجمه میر احمد امیر شاهی ، انتشارات فرا ۱۳۸۴
- ۳- راین، ال، راین، لورا، قانون ثابت برای ثبت نام تجاری، ترجمه منیزه بهزاد، تهران، انتشارات سیته، ۱۳۸۱
- ۴- زیمن ، سرجیو، پایان عصر بازاریابی سنتی، ترجمه سینا فرباللو ، تهران ، انتشارات مبلغان ، ۱۳۸۴
- ۵- ساترلند ، ماکس، تبلیغات تجاری و ذهن مصرف کنند، ترجمه سینا فرباللو ، تهران، انتشارات مبلغان ، ۱۳۸۳
- ۶- کاتلر ، فیلیپ ، آرمسترانگ ، گری ، اصول بازاریابی، ترجمه علی پارسیان ، تهران ، نشر ادبستان ، ۱۳۸۳
- ۷- کاتلر، فیلیپ ، کاتلر در مدیریت بازار، ترجمه عبدالرضا رضایی نژاد ، تهران ، انتشارات فرا ، ۱۳۸۳

بعده منابع در دفتر نشریه موجود است.

- سیدعلیرضا موسوی: عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فیروزآباد و دانشجوی دکترای مدیریت بازارگانی
- مهندیش قاندی: کارشناس ارشد علوم اقتصاد و دیر آموزش و پژوهش شهرستان مرودشت
- علیرضا انوری: کارشناس ارشد مدیریت صنعتی و معاون اداری- مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزآباد

تصویر محصول در واقع قرکیبی کلی
از همه چیزهایی است که مصرف
کنندگان فکر می کنند درباره
شرکت و محصول شما می دانند.

ادرادات عمومی را ردیابی کند . (همان منبع ، ۱۳۸۳ ، ۲۵۶-۲۵۷)

موقعیت

تصویر یک نام تجاری ، برداشتی است کلی از آنجه مردم درباره یک محصول یا خدمت دارند . موقعیت ، همان چیزی است که بازاریابان می خواهند درباره آن نام تجاری فکر و احساس کنند .

معنا

این واقعیت که حافظة ما از طریق یک فرآگرد «برانگیختگی منتشر شونده» کار می کند ، معانی ضمنی بی شماری برای تبلیغات و بازاریابی دارد ، معانی بسیار بیش از صرفًا قرار دادن یک نام در رأس ذهن . در واقع ، این امر تمامی اساس لازم را برای معانی چیزها ، شامل معانی نامهای تجاری فراهم می آورد .

نتجه گیری

چگونگی ارزشیابی ما از یک نام تجاری ، یک محصول و یا یک خدمت بستگی به نحوه ادراک ما از هر یک از آنها دارد . این امر به نوعی خود بستگی به چارچوب شاید بارزترین مهارت بازاریاب حرفه ای این باشد که بتواند نام و نشان تجاری به وجود آورد ، از آن پاسداری کند ، مصنوش بدارد و آن را تقویت کند . تعیین نام و نشان تجاری می تواند بر ارزش هر محصول بیفزاید و از راههای مختلف می تواند به خریدار کمک کند . نام و نشان تجاری به مصرف کننده کمک می کند محصولاتی را که مفید می داند ، شناسایی کند . خریداری که همیشه محصولی با یک نوع نام و نشان تجاری